

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

(1) ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	Κοινωνικών Επιστημών		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΥΓΑΚ314	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	7
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικά Θέματα στην Κοινωνιολογία των Εξαρτήσεων		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων		ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
		3	6
Προσθέστε σειρές αν χρειαστεί. Η οργάνωση διδασκαλίας και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται περιγράφονται αναλυτικά στο (δ).			
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ γενικού υποβάθρου, ειδικού υποβάθρου, ειδίκευσης, γενικών γνώσεων, ανάπτυξης δεξιοτήτων	ΥΕΠΣΒ (Σεμινάρια Απόκτησης Δεξιοτήτων ή/και Ειδίκευσης σε Επιστημονική Περιοχή Β)		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	ΥΓΑΚ211 «Κοινωνιολογία των Εξαρτήσεων»		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι, κατόπιν συνεννόησης και στη βάση εκπόνησης εργασίας		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://elearn.uoc.gr/course/view.php?id=6260		

(2) ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος. Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α - Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με το Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης - Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης και το Παράρτημα Β - Περίληπτικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων
Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα είναι σε θέση: <u>Γνώσεις:</u> - Να αντιλαμβάνονται την πολυπλοκότητα των εξαρτήσεων ως κοινωνικοπολιτισμικών και ιστορικά διαμορφωμένων φαινομένων, που κατασκευάζονται χωρικά και χρονικά - Να γνωρίζουν τις διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις στην κοινωνιολογική μελέτη της εξάρτησης - Να αναγνωρίζουν πώς οι κυρίαρχοι λόγοι για την εξάρτηση δεν είναι ουδέτεροι, αλλά αντανακλούν ευρύτερες και συχνά αντιφατικές αντιλήψεις για το σώμα, την υγεία, την κανονικότητα και την παρέκκλιση - Να διακρίνουν πώς οι εξαρτήσεις διασταυρώνονται με ζητήματα κοινωνικής τάξης, φυλής, φύλου και ανισοτήτων - Να ερμηνεύουν τη νοσηματοδότηση της χρήσης ουσιών σε διαφορετικά κοινωνικά πλαίσια και πληθυσμούς <u>Δεξιότητες:</u>

- Να είναι σε θέση να αναδιατυπώσουν σύνθετα επιχειρήματα στο πεδίο της Κοινωνιολογίας των Εξαρτήσεων
- Να αναπτύξουν κριτικό στοχασμό πάνω στους κυρίαρχους ιατρικούς και ποινικούς λόγους για την εξάρτηση
- Να εμβαθύνουν σε εναλλακτικά παραδείγματα πολιτικής και κοινωνικής διαχείρισης των εξαρτήσεων, με έμφαση σε μη στιγματιστικές και μη κατασταλτικές προσεγγίσεις
- Συνδέσουν θεωρητικά εργαλεία με εφαρμοσμένα παραδείγματα

Γενικές Ικανότητες

Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια / ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα;

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
Λήψη αποφάσεων
Αυτόνομη εργασία
Ομαδική εργασία
Εργασία σε διεθνές περιβάλλον
Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

Σχεδιασμός και διαχείριση έργων
Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον
Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου
Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
.....
Άλλες...
.....

- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης, σε σχέση με το περιεχόμενο του μαθήματος
- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα
- Επιδίωξη κοινωνικής υπευθυνότητας και ενσυναίσθησης σε θέματα τάξης, φύλου και φυλής

(3) ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το σεμιναριακό αυτό μάθημα διαπραγματεύεται σύγχρονα και επιλεγμένα ζητήματα, γύρω από το φαινόμενο των εξαρτήσεων, το οποίο επανέρχεται δυναμικά στον δημόσιο λόγο και στην κοινωνική έρευνα. Με εφαρμοσμένο χαρακτήρα και κριτικό προσανατολισμό, το σεμινάριο αποσκοπεί στην εμβάθυνση εννοιών που εισάγονται στο μάθημα «Κοινωνιολογία των Εξαρτήσεων».

Μέσα από την αξιοποίηση θεωρητικών εργαλείων και εμπειρικών παραδειγμάτων, οι φοιτήτριες και οι φοιτητές θα εξετάσουν κριτικά τους κυρίαρχους ιατρικούς και ποινικούς λόγους γύρω από την έννοια του εθισμού, τις συνακόλουθες πολιτικές και παρεμβάσεις, καθώς και τους τρόπους με τους οποίους οι εξαρτήσεις διασταυρώνονται με ζητήματα φυλής, φύλου, τάξης και κοινωνικών ανισοτήτων. Παράλληλα, θα αναδειχθούν οι οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές και πολιτισμικές διαστάσεις του φαινομένου, και το πώς αυτές διαμορφώνουν τόσο τα πρότυπα χρήσης ουσιών, όσο και τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε την εξάρτηση και τα άτομα που κάνουν χρήση ουσιών και εν τέλει τις διαδρομές και τις εμπειρίες της χρήσης. Έμφαση θα δοθεί σε ζητήματα χρήσης και κατάχρησης μη νόμιμων ψυχοδραστικών ουσιών, αλλά και νόμιμων όπως το αλκοόλ και τα συνταγογραφούμενα φάρμακα.

Βασική αφετηρία του μαθήματος αποτελεί η θεώρηση της εξάρτησης όχι ως ασθένεια ή προσωπική επιλογή, αλλά ως ένα σύνθετο κοινωνικό φαινόμενο που συγκροτείται ιστορικά και χωρικά, εντός συγκεκριμένων δομών εξουσίας και ανισότητας.

Μερικά από τα ζητήματα που θα διερευνηθούν στο πλαίσιο του σεμιναρίου είναι τα εξής:

- Γιατί η εξάρτηση και η χρήση ουσιών αναδεικνύονται σε μείζονα ιατρικά και κοινωνικά προβλήματα στις σύγχρονες κοινωνίες;
- Πώς οι κυρίαρχοι λόγοι για την εξάρτηση αντανakλούν ευρύτερες και συχνά αντιφατικές αντιλήψεις για το σώμα, την υγεία, την κανονικότητα και την παρέκκλιση;
- Πώς νοηματοδοτείται και αναπαρίσταται η κατανάλωση ουσιών μεταξύ διαφορετικών κοινωνικοπολιτισμικών πλαισίων και πληθυσμών;
- Με ποιους τρόπους ταξικές, φυλετικές και έμφυλες διαφοροποιήσεις συνεπάγονται διαφορετικές εμπειρίες και επιπτώσεις στα πλαίσια των πολιτικών της απαγόρευσης;
- Γιατί κάποιες μορφές χρήσης στιγματίζονται περισσότερο από άλλες;
- Ποιες εναλλακτικές προσεγγίσεις έχουν προταθεί για την πρόληψη και αντιμετώπιση της επιβλαβούς χρήσης που αποφεύγουν το στιγματισμό και τον αποκλεισμό;
- Πώς οι ίδιοι οι άνθρωποι που κάνουν χρήση οργανώνονται και διεκδικούν;

Οι δεκατρείς συναντήσεις οργανώνονται σε δύο ενότητες.

Α' Ενότητα: Θεματικοί Άξονες

Στην πρώτη ενότητα, οι συναντήσεις οργανώνονται κάθε φορά γύρω από ένα σύγχρονο θέμα, μέσα από συμμετοχικές ασκήσεις και προσκεκλημένους ομιλητές.

Ειδικότερα, θα εξεταστούν οι παρακάτω ευρύτερες θεματικές:

1. Εννοιολογικές και θεωρητικές προσεγγίσεις στην κοινωνιολογία των εξαρτήσεων
2. Πολιτικές ποινικοποίησης-ιατροποίησης και εναλλακτικά καθεστώτα
3. Κοινωνικές ανισότητες και εξάρτηση
4. Φύλο, ταυτότητα και εξάρτηση
5. Ψυχαγωγική χρήση και νεανικές κουλτούρες
6. Αυτοοργάνωση ατόμων που κάνουν χρήση ψυχοδραστικών ουσιών
7. Σύγχρονες προκλήσεις στο πεδίο των εξαρτήσεων

Β' Ενότητα: Εργασίες

Η δεύτερη ενότητα επικεντρώνεται στις εργασίες των φοιτητριών και φοιτητών. Θα ζητηθούν δύο τύποι εργασιών:

- Μικρή εργασία: Θα περιλαμβάνει τον συμμετοχικό σχεδιασμό και τη διενέργεια μιας ημι-δομημένης συνέντευξης, καθώς και τη συλλογική επεξεργασία των δεδομένων.
- Μεγάλη εργασία: Θα αφορά την επεξεργασία θεματικών ζητημάτων μέσω γραπτής εργασίας, τα αποτελέσματα της οποίας θα παρουσιαστούν και θα συζητηθούν στο μάθημα.

(4) ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ <i>Πρόσωπο με πρόσωπο, Εξ αποστάσεως εκπαίδευση κ.λπ.</i>	Πρόσωπο με πρόσωπο		
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ <i>Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές</i>	• Χρήση βιντεοπρωτόκολλα και προβολή διαφανειών και βίντεο για την διάλεξη • Χρήση τεχνολογικών εργαλείων (βίντεο, polls, jamboard κ.) για συμμετοχικές ασκήσεις κατά την διάρκεια των διαλέξεων • Υποστήριξη μαθησιακής διαδικασίας μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας moodle (elearn)		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ <i>Περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος και μέθοδοι διδασκαλίας. Διαλέξεις, Σεμινάρια, Εργαστηριακή Άσκηση, Άσκηση Πεδίου, Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας, Φροντιστήριο, Πρακτική (Τοποθέτηση), Κλινική Άσκηση, Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Διαδραστική διδασκαλία,</i>	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου	
	Σεμιναριακές διαλέξεις	39	
	Συγγραφή Εργασίας	32	

Εκπαιδευτικές επισκέψεις, Εκπόνηση μελέτης (project), Συγγραφή εργασίας / εργασιών, Καλλιτεχνική δημιουργία, κ.λπ. Αναγράφονται οι ώρες μελέτης του φοιτητή για κάθε μαθησιακή δραστηριότητα καθώς και οι ώρες μη καθοδηγούμενης μελέτης σύμφωνα με τις αρχές του ECTS	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	58	
	Σύνολο Μαθήματος	150	
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης Γλώσσα Αξιολόγησης, Μέθοδοι αξιολόγησης, Διαμορφωτική ή Συμπερασματική, Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής, Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης, Ερωτήσεις Ανάπτυξης Δοκιμίων, Επίλυση Προβλημάτων, Γραπτή Εργασία, Εκθεση / Αναφορά, Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση, Εργαστηριακή Εργασία, Κλινική Εξέταση Ασθενούς, Καλλιτεχνική Ερμηνεία, Άλλη / Άλλες Αναφέρονται ρητά προσδιορισμένα κριτήρια αξιολόγησης και εάν και που είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές.			

Ο τελικός βαθμός των φοιτητών/φοιτητριών προκύπτει:

1. Από την αξιολόγηση της συμμετοχής των φοιτητών/τριών στις εβδομαδιαίες συναντήσεις. Η παρουσία των φοιτητών/τριών στις εβδομαδιαίες συναντήσεις είναι υποχρεωτική
2. Από την αξιολόγηση των εργασιών που απαιτείται να παραδώσει κάθε φοιτήτρια/φοιτητής: αξιολογούνται οι εβδομαδιαίες ασκήσεις, η κύρια εργασία και η παρουσίασή της στο σεμινάριο

(5) ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσηση: - Rose, N. (2017). Κανονικότητα και παθολογία σε μία βιοιατρική εποχή (μτφ.: Λέκκα, Β.). Αθήνα: Πλέθρον - Furr, A. (2023). Κοινωνιολογία της ψυχικής υγείας και της ασθένειας. Αθήνα: Πεδίο - Καγγελάρη, Ρ. (2024). Ο τοξικομανής και ο λόγος. Αθήνα: Εκκρεμές - Μάτσα, Κ. (2013). Ταπείνωση και ντροπή: γυναίκες τοξικομανείς. Αθήνα: Άγρα - Nettleton, S. (2002). Κοινωνιολογία της υγείας και της ασθένειας. Αθήνα: Δαρδάνος. - Foucault, M. (2010). Η γέννηση της βιοπολιτικής: Παραδόσεις στο Κολέγιο της Γαλλίας (1978- 1979). Αθήνα: Πλέθρον. - Foucault, M. (2011). Οι μη κανονικοί: Παραδόσεις στο Κολέγιο της Γαλλίας (1974-1975). Αθήνα: Εστία. - Goffman, E. (2001/1963). Στίγμα: Σημειώσεις για τη διαχείριση της φθαρμένης ταυτότητας. Αθήνα: Αλεξάνδρεια. Ξενόγλωσηση: - Bessonova, A., Byelyayeva, O., Kurcevič, E., Plotko, M., Dennis, F., Pienaar, K., & Rosengarten, M. (2023). Living and responding at the margins: A conversation with narcofeminist activists. <i>The Sociological Review</i>, 71(4), 742-759. - Blackman, S. (2007). Youth culture, recreational drug use and normalisation. In T. Simpson, T. Shildrick, & R. MacDonald (Eds.), <i>Drugs in Britain: Supply, consumption and control</i> (pp. 39- 59). Palgrave Macmillan. - Bourgois, P. (1995). In search of respect: Selling crack in El Barrio. Cambridge University Press. - Campbell, N. D. (2002). <i>Using women: Gender, drug policy, and social justice</i>. Routledge. https://doi.org/10.4324/9780203800324 - Campbell, N. D. (2012). Medicalization and biomedicalization: Does the diseasing of addiction fit the frame? In J. Netherland (Ed.), <i>Critical perspectives on addiction</i> (Vol. 14, pp. 3-25). Emerald Group. - Campbell, N., & Ettore, E. (2011). Gendering addiction: The politics of drug treatment in a neurochemical world. Palgrave Macmillan. - Fraser, S., & Moore, D. (2011). Introduction: Constructing drugs and addiction. In S. Fraser & D. Moore (Eds.), <i>The drug effect: Health, crime and society</i> (pp. 10-16). Cambridge University Press. - Fraser, S., Moore, D., & Keane, H. (2014). <i>Habits: Remaking addiction</i>. Palgrave Macmillan. - Goode, E. (2007). The sociology of drug use. In C. D. Bryant & D. L. Peck (Eds.), <i>21st century sociology: A reference handbook</i> (Vol. 1, pp. 415-424). Sage Publications. - Maher, L. (1997). <i>Sexed work: Gender, race and resistance in a Brooklyn drug market</i>. Clarendon Press. - McLean, K. (2016). "There's nothing here": Deindustrialization as risk environment for overdose.
--

International Journal of Drug Policy, 29, 19–26. <https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2016.01.009>

- Neale, J. (2010). Social exclusion, drugs and policy. In R. Hughes, R. Lart, & P. Higate (Eds.), *Drugs: Policy and politics* (pp. 1–17). McGraw-Hill Education / Open University Press.
- Parker, H., Aldridge, J., & Measham, F. (1998). *Illegal leisure: The normalization of adolescent recreational drug use*. London: Routledge.
- Rose, N. (2007). *The politics of life itself: Biomedicine, power, and subjectivity in the twenty-first century*. Princeton University Press.
- Sered, S. (2019). The opioid crisis and the infrastructure of social capital. *International Journal of Drug Policy*, 71, 47–55.
- Singer, M. (2008). *Drugging the poor: Legal and illegal drug industries and the structuring of social inequality*. Long Grove, IL: Waveland Press. (pp. 207-254).
- Zigon, J. (2019). *A war on people: Drug user politics and a new ethics of community*. University of California Press.

- Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

- International Journal of Drug Policy
- Harm Reduction Journal
- Drugs: Education, Prevention and Policy
- The Sociological Review